

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznauila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišstvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Ob dvanajsti uri.

(Delegatom Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic na pot v Ptuj.)

Not kennt kein Gebot!

Nur die Macht imponiert,
nur sie allein hat Gegenwart
und Zukunft!

»Tagespost.«

Na jesen se najbrž zopet prično pogajanja za delazmožnost štajerskega deželne zbor. Kolikor se da sklepati iz razpoloženja bojujočih se strank, bodo skoraj gotovo pogajanja brezuspešna, in na pomlad nam je računati z novimi volitvami.

Bodo li novoizvoljeni zastopniki ljudstva, svesti si svoje velike naloge, delati v blagor svojih volilcev ter opustili obstrukcijo? In če pride do dela, ali nam bodo vendar enkrat dali, kar nam gre po božjih in posvetnih zakonih? Ti dve vprašanji se gotovo vsakemu tovarišu vsiljuje, ki le količkaj zasleduje potek rešitve našega gmotnega vprašanja.

In kaj tedaj, če nam bo usoda zopet namenila strašno vlogo prevaranih, če nam bo vzeta poslednja vera v pravico in človekoljubnost tistih, ki naj bi bili njuni zaščitniki in glasilci, če jih bo celo prežalostna učiteljska tragedija v kopališču Rodaunu pustila napram nam ledenihladne? Kaj potem? Da, kaj potem, to je nedvomno prvo in najvažnejše, o čemur se ima porazgovoriti in ukrepati naša delegacija v Ptuj.

Ali naj se damo še nadalje krmiti s praznimi obljubami kakor nadležni otročaji, da izgubimo zgoraj zadnjo mrvice ugleda?

Ali naj zabredemo v popolno finančno odvisnost raznih naših »prijateljev« ki potem ob gotovih prilikah z nekako posebno slastjo izrabljajo učiteljeve dolge v svoje strankarske namene?

Si li naj damo vzeti sploh ves kredit, ki ga še imamo pri produktivnih stanovitih?

In ali naj mirno gledamo, da nam beda zatre svobodni polet naših misli, da ubije v nas svobodnega, ponosnega človeka? (Trunk: Die Schulden drücken das Gemüt nieder und nagen wie Ge-

wissensbisse wie überhaupt das Bewußtsein jeder Schuld).

Moralno ubiti, s strtimi krili, naj še nazadnje nezavestno otrujemo dovzetne duše mladih src z malodušnostjo in mržnjo do vsega obstoječega, namesto da bi jim kazali pota k solncu, k življenju?

Delegacija bo imela sedaj izreči veliko besedo. Upajmo, da nam bogovi niso naklonili usode Črtomira, ki je padel »ne od meča, od lastne nemoči« ter tako napojil svojo zemljo z robsko krvjo!

Učiteljem — ciankalija!

Iz Rodauna na Nižje Avstrijskem poročajo o tragični usodi ondotnega učitelja Raschendorferja. Pred 23. leti je bil na rodaunski šoli nastavljen za podučitelja Franc Raschendorfer z mesečno plačo 58 K. Trinajst let je služil za podučitelja, pozneje za učitelja. Zaradi sramotno pičlih dohodkov ga je trla od vsega začetka silna beda in je do vrata zabredel v dolgove. Da otme sebe in svojo družino iz bede, se je uklonil krščansko-socialnim mogočnjakom in prestopil v klerikalni tabor. Z žrtvovanjem svoje osebnosti je nameraval kupiti naklonjenost deželnih oblastnikov in potegoval se je za nadučiteljsko mesto v Siebenbrunn. Vzlic dobri kvalifikaciji naprošenega mesta ni dobil. Zaradi tega je dozorel v njem strašen sklep: sklical je svojo rodovino in v sporazumu s svojo soprogo s ciankalijem zastrupil svoje štiri otroke, ženo in nato še sebe. Ko so ga v šoli ob določeni uri pogrešali in ni bilo iz učiteljevega stanovanja nobenega znamenja življenja, je dal župan siloma odpreti duri v stanovanje, kjer so našli šest mrtičev. To je kratka povest o učitelju Raschendorferju!

»Zarja«, poročajoč o tem tragičnem dogodku, dostavlja: Uvrstili smo to povest med kranjske novice — da se je zgodila na Nižjem Avstrijskem, je le slučaj. Prav tako lahko bi se bila zgodila v tej ali oni kranjski vasi. Še mnogo hujše učiteljske bede kot Nižja Avstrija je deželna Kranjska dežela, in enako koruptna, brezobzirna in samogoltna klika tlača nas kakor Nižjeavstrijske. Najinfamnejše poglavje, najodkriteljska podlost iz deželnega gospodarstva klerikalne klike je nespodobno in nekrščansko ravnanje z učiteljstvom, ki ga ho-

čejo izstradati in z gladom prisiliti, da obesi svoje prepričanje na kol in se jim z dušo in telesom zapiše. Regulacija učiteljskih plač, ki so sramota za deželo in za vse prebivalstvo, jim je stvar, iz katere brijejo norce, in očitno čakajo, da si vsak nesrečnik s ciankalijem izboljša svojo žalostno usodo!

Kultura in sedanje razmere.

Piše K. K.

(Dolje).

Razmotrujmo drugo zmoto, ki sicer ne tako tiho, jetično, ampak bolj hrupno in očitno onemogoča in uničuje kulturo.

Ta zmota obstoja v tem, da vlada še vedno mnenje, da je treba za odpravo pomanjkanja in bede, za pripravljanje kulture oropali gotove sloje vseh pravic, omejevati njih svobodo do sužnosti, samo en sloj pa opremiti z izrednimi privilegiji. Taka anarhija ali nepravilnost do gotove mere nasproti posameznim stanovom in slojem se dozdeva še potrebno sredstvo za splošni blagor. Ne menimo tudi socialnega stališča, ki je za vsakega posameznika že pred njegovim rojstvom v gotovem oziru determinirana po njegovih specialnih okoliščinah, gre samo za najprimitivnejše človečanske pravice, za življenska sredstva in varnost eksistence sploh. Boj za obstoj proti prirodi po tej zmoti ni daleko tolikega pomena kakor boj med ljudmi, obvladanje bližnjega z ustrahovanjem in končnim oropanjem njegovih pravic, ali celo stremjenje po zaslužjevanju in brezpravnosti gotovih stanov in množice delavnega ljudstva. Boj za obstoj, prenešen iz naravnega torišča — namreč med človekom in prirodo — med ljudi proti gotovim manj imenitnim stanovom, oziroma množici ljudstva, je baje najbolje jamstvo in najizdatnejše sredstvo kulturo omogočati in v njej napredovati.

Ta potreben boj med občani iste države (in tudi držav med seboj) izvira baje iz naravno danega antagonizma med sloji in stanovi, med vladajočimi in vladanimi, posedujočimi in proletarci, med to in ono stranko ali skupino.

Tako se n. pr. na podlagi enake volilne pravice trudi zopet bojujoča cerkev po vseh svojih strankah, pokoravati si vse

sloje in njih delovanje, ljudstva, celo državno upravo in sodstvo namenom svoje institucije, to je, edino duhovskemu stanu v prid. Povsod, na gospodarskem, finančnem polju, v šolstvu, v avtonomnih in drugih skupščinah hoče imeti odločilen vpliv, absolutno gospodstvo ter izkuša celo najprimitivnejše človečanske pravice, zajamčene vsakomur po osnovnih zakonih, v javnem življenju omejevati in prikrašati. Posameznike kakor cele stanove, ki se temu protivijo, preganja s svojo močjo, avtoriteto in privilegiji na razne, eksistenci dotičnih nevarne načine.

Svobodo ali pravice občanov so cerkvenim zastopnikom nekaj neznosnega, ter porablja vsako priliko v zakonodajalnih skupščinah, te kršiti in omejit. Uprizarjajo obstrukcije pri akciji v parlamentu modernizirati in izboljšati uradnikom pravne in gmotne razmere ter tam in v deželnih zborih uspešno izpodbijajo vsako prizadevanje izboljšati naše stanje. Glede našega stanu se trudijo uničiti vsako samostojnost v pravem oziru, sploh celo šolstvo popolnoma podrejevati svojim namenom in svojemu gospodstvu» skratka: zaslužiti nas.

Tudi socialisti so povečini še mnenja, da vlada nepremostljiv antagonizem med proletarci in kapitalisti, da izvira iz njega prepotrebni boj in da ta takozvani razredni boj vodi do rešitve socialnega problema, namreč da ne bo več kapitalistov ne kapitalizma ter bodo ostali še samo proletarci. Motijo se v smotru kakor v sredstvih. Smoter ne more biti, odpraviti bogastva in napraviti vse ubožne, neposedujoče, ampak obratno, smoter bodi, napraviti vse bogate.

Smoter kulture ali rešitev socialnega problema obstoja v tem, da družba potom pravičnosti in svobode povzdigne kulturo na tako stopnjo, da bo kolikor-toliko vsakdo v istini kapitalist, to je, da je vsakomur ob koristnem delu zajamčena kolikor možna udobnost in blaginja. V kolikor ima prizadevanje socialistov ali razredni boj namen, napraviti iz vsakogar, ki v sedanjih razmerah ničesar ne dela — oziroma da mu ni treba delati, izkoriščajoč kapitalistično podlago gospodarstva — koristnega delavca na primernem polju, skratka, da hoče odpraviti vse parazitstvo, je ta razredni boj ne le opravičen, ampak nujna potre-

LISTEK.

Vtiski in uspehi majniškega izleta.

(Konec.)

Vtiski tega izleta so tako trajni, neizbrisni; uspehi tako lepi in neprecenljivi, da se niti primerjati ne dajo s skromnimi sredstvi, ki so nam bila na razpolago. Trošek 3 K, kar je otroke stal izlet — všteta je v tem voznina, vstopnina v jamo, zajtrk, kosilo in južina — je pač neznamenit v primeri z užitkom, ki so ga izletniki imeli. — Zahvala gre predvsem g. Širci, tuk. trgovcu, ki ni iskal zaslužka, ampak se je velikodušno ponudil, da pelje otroke proti neznanim odškodnini, kar nam je edino omogočilo izlet. Daje se zahvaljujemo g. šol. vodji Ferd. Juvancu za posredovanje in nasvete; g. Ambrožiču, gostilničarju v Postojni, ki je otroke ljubeznivo sprejel ter jim dobro in ceno postregel. Ob enakih prilikah ga učiteljstvu prav toplo pripo-

ročimo! Jamski odbor je znižal vstopnino na 50 vin. za osebo. V gostilni g. Mušiča v Senožečah, ki nam je nudila pribežališče med nalivom dežja, pa so bili otroci okrepčani z mlekom, kruhom in jajci. Za gostoljubno postrežbo in ker so nam mokre otroke osušili, da celo preoblekli, se tudi njim prav toplo zahvaljujemo. — Učiteljstvo pa rado žrtvuje vso skrb in trud tega dne mladini v korist in veselje. Moralno plačilo mu je pač zavest da stori za vzgojo otrok kar more. Posebna nagrada so mu otroška srca, ki se mu na izletu približajo, odpro in se ga oklenejo z vso ljubeznijo in udanostjo. Otrok lahko kmalu pozabi, kar mu povemo, a nikdar ne pozabi tega, kar mu storimo. Prirediti mu kako veselje, pomeni, osvojiti si njegovo vdanost in ljubezen ne le za čas šolanja, temveč za vedno!

Po mojem mnenju služi šolska veselica otrokom le v razvedrilo in zabavo in učinkuje le posredno nanje tudi vzgojno. Na izletu se pa otrok vedri in vzgaja obenem tako, da ni mogoče ločiti pouka od zabave. Srečno izveden mladinski izlet ima vselej velik, velik — v našem slučaju nepopisen, dalekosežen us-

peh, ki ga bodo čutili otroci pozneje bolj nego danes.

Izleti:

1. Otroka vedre in zabava.
2. Uče ga in vzgajajo. Seznavajo ga z našo milo domovino, bude v njem ljubezen do prirode in bližnjega in do rodne grude; seznavajo ga z običaji in šegami ter ga navajajo na dostojno in vljudno obneženje s tuji.
3. Učenca zbližajo z učiteljem, sprijaznijo ga z njim. Kakor ogenj, ki ogreje železo, da postane kovno in pripravno za obdelovanje, tako izlet omeči nezaupneža, da se približa vzgojitelju, mu jame verjeti in zaupati ter se mu takorekoč ponuda v vzgojo, postane sprejemljiv!
4. Učitelju nudijo priliko, da spozna duševno obzorje otrok, njih navade in nagnjenja. Odpro mu sploh otroško dušo.

Z ozirom na važnost in korist mladinskih izletov jih priporoča tudi novi šolski in učni red.

Ker pa je treba postaviti izletu vedno gotov, mikaven smoter, so taki izleti vedno v zvezi z večjimi ali manjšimi stroški in zaradi tega otežkočeni. Ude-

leževati se jih morejo le imovitejši, kar zmanjšuje vrednost izleta. Imovitejši otroci imajo itak boljšo vzgojo in tudi šem življenju se imeli priliko spoznavati svet in njega lepoto. Pravo, popolno vrednost bi imel izlet le tedaj, ko bi se ga udeležili tudi ubožnejši otroci. Ubžnejši otroci ravno potrebujejo več pozornosti in ljubezni, več veselja in zabave, več vzgoje in pouka, ker vsega tega doma popolnoma pogrešajo. Ker se oni ne morejo udeleževati dragih izletov, se čutijo zapostavljeni, žalostni in nesrečni. Tem otročjem omogočiti udeležbo, pomeni, dati izletu popolno, brezprimerno vrednost. Z ozirom na to je moja želja, naj bi c. kr. okr. šol. sveti vplivali potom glavarstva ali neposredno na občine in denarne zavode, da ti po možnosti denarno podpirajo prireditve izletov. Spremljajoče učiteljstvo pa naj bi dobilo posameznim slučajem primer-no potpuno!

Tevarišem pa kličem: Prirejte izlete! Vodite otroke iz zaduhlih sob ven, v božji svet, v svobodno prirodo!

F.